

Montpezat (Tarn-et-G.) *la bit* 'caragol a l'arada' (HMeyer, VKR vi, 99), Carci *bit* «vis» (Lescale): val a dir que aquí hi ha casos de *-tz > -t*, com *dèt* 'nº 10', però com que també hi ha *àbit* id. (ib.) i tots dos són femenins deuen venir tots dos d'un antic *la vit < vitem*. —² Però cf. el ll. VITEX i els seus descendents, dels quals he posat nota a l'article VIMET. —³ Dubto que existeixi l'accentuació *vidalbi* (només *AlcM*). En canvi, trobant-se en zona xipella, pot ser simplement la pron. dialectal de *vidalbes*.

VIT III. Crido l'atenció sobre una extraordinària variant de la curiosa locució mallorquina *de pinten-ample* 'de bat a bat' que hem estudiat s. v. PINTA, en el vol. vi, 546a36-b34: *de biten-ample*, usada només per l'il·lustre i erudit prosista Joan Rosselló de Son Forteza: «les tropes --- lluitaven, i els estrangers, les dones, els nins, els vells i els malalts venien obligats a estar-se a casa seva am les finestres obertes *de bit en ample*, a l'objecte de fer impossible una sorpresa»; «he trobada la porta; i, amb una empenta, l'he oberta de *bit-en-ample*; les maleïdes frontes han ginyolat ---» (trad. dels *Assaigs* de Turguénev, 31.8, 66.6f.). No hi ha cap notícia d'aquesta variant en *AlcM*, *DAG*, ni els altres mallorquins (dec ser el primer filòleg que hi ha reparat).

Variant majorment interessant per la manca de *-n* davant la *r*, que corrobora clarament l'etimologia DE PECTINE AMPLO, ja demostrada allà. Per explicar la *b-* es pot pensar en dues raons: 1) contaminació d'un altre mot; però no pot ser *vit* VITIS, que no significa res semblant; si de cas VĒCRIS, però hauria de ser en el sentit llatí de 'alçaprem', i aquest no es troba en català (car el de 'membre viril' ja no s'hi relaciona, i per cert ni aquest existeix a les Illes, segons *AlcM*). 2) Contaminació de VECTIS en data llatina ja és increïble; i si així com així remuntem al llatí, l'explicació evident és que la *b* (notem que no és *v-*) s'explica per influència de l'àrab.

Això ens condueix a la conclusió forçosa que la locució DE PECTINE AMPLO és estrictament un mossarabisme mallorquí. Ço que ja havíem de sospitar i que no fa més que comprovar la certitud d'aquesta notabilíssima etimologia. Joan Rosselló visqué sempre a Alaró, en el Centre-Nord de l'illa, zona d'allò més arcaica en parlar i en folklore (la terra clàssica dels *coarsers*, els *copeos* i les *mateixes*); i es complau a usar literàriament les singularitats de la seva comarca (cf. XIBIU).

Vit-a-vit, V. *vit* f. i *bitllo-bitllo* Vitàcies, V. *vit* f. *Vital*, *vitalici*, *vitalista*, *-lisme*, *vitalitat*, *vitalitzar*, *vital·la*, *vitamina*, V. *viu* *Vitar*, V. *evitar* *Vitella*, *vitellina*, V. *vedell* *Vitenc*, *vitent*, V. *viu* *Vitet*, V. *vit* m. *Viticola*, *viticultor*, *-cultura*, *vitifer*, V. *vit* f. *Vitigal*, V. *vectigal* i *veta* *Vitilaina*, V. *tentellatge* (TENYIR) *Vitiligo*, pres del ll. *vitiligo*, *-inis* *Vitoalla*, V. *viu* *Vitol*, V. *victor* (VENCER)

Vítol 'gomet, ocell camallarg de l'Albufera' (ABos-

cà, GGRV, p. 523; Llombart, *Dicc.*, no Escrig; *DAG*), segurament s'hauria d'escriure *bitol* i identificar amb *bitó* i ll. *butio*, de sentit igual o molt semblant: dels quals (i de formes semblants) hem tractat junt amb *BISAROCA*, vol. I, 807b38ss. i notes 9 i 10; i DCEC/DECH BITOR. Dubtem de l'accentuació *vitól* que donen *DAG*, i *AlcM* (tant Boscà com BDC x, 61, escriuen *bitol* sense accent); més aviat crec que és *bitòl*, car Orellana (*Pardals y Peixos de l'Albufera*, 1795, p. 16), escriu *vitól*, tot i que no oblidava els accents en mots com *rétol*, *rascló*, *scabusó* i fins *orovál*; quant al sinònim *gomet* potser surt de *colmet* per *colomet* (o un *columbo-edens* 'menja-coloms', ¿cpt. mig-savi de naturalistes pre-islàmics?). Orellana, p. 12, diu que és «gran com un colom volador».

VITOLA, terme nàutic, probt. manlevat del port. i cast. *vitola*, d'origen incert, on apareix molt abans. □ 1.ª doc.: 1903, Ruyra, *Mar. i Boscatges*, 1903; en port. 1550, cast. 1830.

Se n'ha tractat detingudament en VITOLA, DCEC/DECH. És versemblant que s'hi relacionin els mots nàutics *bita*, *bitar*, *bitadura*, dels quals ja es tracta allà, i *bitó* 'porta en la nau' (BDC XII, 14, 75, 77, 79; *fluvial* IX, 64). No s'hi deu relacionar el NP *Bitola* (Conflent, 1655, *DAG*).

DERIV.: *Avitolar*.

Vitonga, del cast. *bitongo*, *bitonga* (cf. DECH v, 341b48) *Vitor*, *vitorejar*, V. *vèncer* *Vitrac*, se n'ha tractat a BITXAC, I, 815b45, 58ss. La dada de Banyoles (816b5) ve d'AMALCOVER, BDLC III, 17 *Vitrall*, *vitralla*, *vitratge*, V. *vidre*

VITRE, 'lona fina', com el cast. i port. VITRE, probablement del fr. *Vitré*, ciutat de l'Alta Bretanya. □ 1.ª doc.: *DFa*; en cast. i port., princ. S. xx.

Vitrea, *vitrelli*, *vitri*, *vitric*, *vitriificar*, *-ficació*, *vitri-na*, *vitriol*, *vitriòdic*, V. *vidre* *Vitual*, *vitual·la*, *vitual·lar*, V. *viu* *Vitubre* no és grafia sinó disbarat per *vitubre* 'octubre' *Vituperar*, *vituperable*, *vituperació*, *-perador*, *vituperi*, *vituper(i)ós*, V. *vici* *Vitxac*, V. *bitxac*

VIU, del ll. *vīvus*, -A, -UM, id. □ 1.ª doc.: orígens.

Naturalment el trobem pertot des dels docs. i autors més antics, tant a) en el sentit elemental com b) en el de 'vivaç, ple de vitalitat': a) «--- Bou o vacca paga 4 drs. e mealla; moltó, feda, boc, cabra, cabrit, anyel, *viu*, paga mealla; porc, *viu*, paga 1 dr.; bóta de vi paga, 4 drs. e mealla / ---», *Lleuda* de Cotlliure, de 1249 (RLR IV, 255.6). «Dix lo sarrahí ---: —Nós crehem que totes coses morran sinó Déu --- hòmens, àngels, demonis e totes coses *vivents* --- con Seraphí cornarà, puix morrà; e nuyla cosa qui haja *vida* no romandrà *viva* sinó Déus tan solament», Llull (*Gentil* IV, § 6, 252.2f.).

b) «Cantava --- l'amic --- que pus vivaçosa cosa és amor en --- amador, que lamp en resplandir --- e pus